

## Az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának

## állásfoglalása

## a közgondolkodás jellemzőiről, fejlesztésének fő irányairól

gondolkodás pozitív értéke közé tartozik, más része viszont gátolja a szocialista tudat fejlődését.

2.

## A közgondolkodás jellemzői

A közgondolkodás általános jellemzője megyénkben, hogy leginkább két témakör áll a mindennapi politikai gondolkodás előterében: gazdasági helyzetünk, és ezzel összefüggésben az életszínvonal alakulása, valamint a világbéke megővésének kérdése. A tapasztalatok szerint a közgondolkodás szocialista vonásai több vonatkozásban erősödtek. Így például a szocializmus alapjának, lényegi vonásának tekintik a szocialista, közösségi tulajdont. E meghatározó szerep elfogadása napjainkra már alapvető normává rögzült a köztudatban. A tulajdonviszonyok részleteinek megítélésében ugyanakkor osztályonként, rétegenként eltérések tapasztalhatók, különösen, mióta a gazdálkodás új szervezeti formái tért hódítottak, és a magántevékenység is megjelent a gazdasági életben.

A jövedelemelosztás kérdésköre a közgondolkodás előterébe került. A differenciálódás, illetve az úgynevezett vagyonosodás jelenségei váltanak ki legtöbbször vitát. A közvélemény általában a korábbinál érzékenyebb a jövedelemelosztás gyakorlatára, fokozottabban kéri számon a teljesítmény szerinti bérézt, ingerülten bírálja a nem munkából származó magas jövedelmek keletkezését.

A vállalati gazdasági munkaközösségekről megoszlanak a vélemények. Mind többen felismerik gazdasági indokoltságukat, ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy a működésükkel kapcsolatos szabálytalanságokat sürgősen fel kell számolni.

A korábbiánál ellentmondásosabbá vált a közgondolkodásban az életkörülmények és az életszínvonal megítélése. A hetvenes évek végéig tartó és megszokottá vált dinamikus fejlődési ütem megtorpanása érzékenyen érintette a lakosságot. A köztudat továbbra is az életszínvonal szinte kizárólagos mércéjének tartja az árak és a bérék alakulását. A valóságos problémák hatványozottan jelentkeznek a hátrányos helyzetű rétegek, csoportok gondolkodásában.

Ugyanakkor az is tény, hogy az elmúlt évtizedben jelentősen megnőtt a lakosság érdeklődése megyénkben a gazdasági helyzet és a gazdaságpolitikai kérdések iránt. Fejlődött a közgazdasági és a gazdaságpolitikai tájékozottság, az ilyen irányú ismeretek pontosabbá, árnyaltabbá váltak. A közgondolkodás jellemzője, hogy a népgazdaság egészével összefüggő kérdéseket is alapvetően az egyéni érdek és értékrend prizmáján át szemléli. Sajátos jelenség, hogy a lakosság időnként több információval rendelkezik a népgazdaság helyzetéről, mint arról, mi történik konkrétan a saját munkahelyén. A túlnyomó többség — és ez pozitív jelenség — a megnehezült gazdasági körülmények között az ország előrehaladásának és egyéni boldogulásának feltételeit elsősorban a munkában látja. Kész a többletmunka vállalására ott, ahol annak értelmét hasznát látja. Ez motiválja a szocialista munkaversenyben, a társadalmimunka-akciókban való részvételét is.

A közgondolkodás másik hangsúlyos területe a politikai tudat, a politikának a mindennapi gondolkodásban történő megjelenése és megítélése. A tények és tekintetben visszaigazolják az MSZMP közel három évtizedes politikájának elveit és gyakorlatát. A közgondolkodásban elismert a párt és a munkásosztály vezető szerepe.

A lakosság politikai tudatának formálásához meghatározóan hozzájárult a párt tájékoztató, propaganda- és agitációs munkája. Az emberek hozzászórtak, hogy a párttól válaszokat kapjanak a társadalmi fejlődés által felvetett, őket foglalkoztató kérdésekre. Ha ez elmarad, vagy ha a válasz késik, ez zavart okozhat, és forrásává válhat olyan elbizonytalanodásnak, amelynek jelei olykor a lakosság körében nálunk is fellelhetők.

Általában elfogadott, hogy a szocializmus alapvető értéke a kollektívizmus, a demokratizmus, a társadalmi felelősség, a szocialista humánus és a műveltség. A mindennapi magatartásban azonban mindezek ellentmondásosan jutnak érvényre. Az emberek értékrendje számos kérdésben változóban van (közösségi és individuális értékek ütközése, a családi és az iskolai nevelésben az egymásra való felelősség-átvétel jelei stb.).

A lakosság megfelelően tartja azoknak a munka- és lakóhelyi demokratikus fórumoknak a rendszerét, amelyek a mindennapi körülményeit, közérzetét közvetlenül érintő kérdések megvitatására szolgálnak. A felvetésekre azonban mind gyakrabban nem formális választ, hanem konkrét intézkedést sürgetnek.

Az elmúlt évtizedben a megye lakosságának közgondolkodásában is előtérbe kerültek a nemzeti és a történelmi tudat kérdései. Utóbbi azonban tartalmilag ellentmondásosan fejlődött. Általános ugyanakkor, hogy a nemzeti tudat erősen érzelmi alapzatú — az idősebb korosztálynál aktívabb, a fiataloknál kevésbé aktív és kevésbé szilárd.

A világnézetileg fogékonyabbak, a politikailag elkölözött tudatos emberek keresik az összefüggéseket a napi események, döntések és a távlati társadalmi célkitűzések között. Az a tapasztalatunk, hogy a politikai bizalom és a világnézeti szilárdság egymást erősítő tényezők.

Az is megállapítható, hogy a nemzetközi helyzet feszültségének fokozódásával, a világgazdasági recesszió kedvezőtlen hazai hatásaival párhuzamosan megjelentek az érdeklődés a világpolitikai események iránt. Minden társadalmi réteg gondolkodásában középpontba került a háború és a béke kérdése.

3.

## A közgondolkodás fejlesztésének fő irányai és feladatai

A közgondolkodás eredményesebb formálásának, továbbá progresszív elemei politikai hasznosításának egyaránt feltétele a mindennapi tudat árnyaltabb, teljesebb feltárása, az, hogy valamennyi, döntésben és irányításban érdekelt szerv, intézmény folyamatosan ismerje környezete gondolkodásának alakulását, eszmei, politikai, gazdasági, társadalmi és közéleti kérdésekben nyilvánított véleményét. Egyaránt szükség van arra, hogy a közgondolkodásban meglévő vagy felbukkanó tévedéseket, torz nézeteket meggyőző munkával korrigáljuk, és arra, hogy a társadalmi valóságról alkotott reális lakossági véleményeket, észrevételeket, javaslatokat a döntések kialakításánál minden szinten figyelembe vegyük.

Alapvető feladat továbbra is a termelési viszonyok szocialista vonásainak erősítése és tudatosítása. Ennek kapcsán: segíteni annak felismerését, hogy gazdálkodásunk egésze a társadalmi tulajdonon alapul, és hogy a tulajdonnal való rendelkezés változásai a gazdálkodást kívánják eredményesebbé tenni, nem érintve eközben a tulajdonviszonyokat.

Az elosztással és az életszínvonal alakulásával kapcsolatban a közgondolkodásban kialakult pozitív értékek és normák erősítése a fő feladat: a teljesítmény szerinti bérézt elvnek következetes érvényesítése; a munkával szerzett többletjövödelmek elfogadása: az ügyeskedésen alapuló nagy jövedelmek elítélése. A társadalmi juttatások hatékonyabb felhasználásához kapcsolódva, el kell érni azok reális értékelését. A gazdálkodás új formái kapcsán jusson érvényre azok társadalmi hasznossága, ugyanakkor szorgalmazzuk a működésükben olykor tapasztalható visszafordulások okainak feltárását, megszüntetését.

Árnyaltabbá kell tenni a közgondolkodásban az életszínvonal és az életkörülmények megítélését, hangsúlyozva: előbbi nem azonos az anyagi javak birtoklásával, és nem csupán az ár- és bérvizonyok összevetésével mérhető. Ennek kapcsán a közgazdasági tudat formálásának feladatai egy hosszabb, több éve megkezdett folyamatba illeszkednek. Azt kell jobban tudatosítani, hogy az előrehaladás legfőbb tényezői: a műszaki-tudományos fejlesztés gyorsítása; a munka termelékenységének növelése, a minőség és a munkakultúra javítása, a jövedelmezőség, a versenyképesség fokozása; és hogy a népgazdaság belső egyensúlyának, nemzetközi fizetőképességének fenntartásához a megye gazdasági eredményei is hozzájáruljanak. A mindennapi tudat alakítása során az ediginél jobban ki kell emelni, hogy a szocialista gazdaság a kifejtett ártermelés sajátos formája. Napjaink körülményei között a folyamatos reformtevékenység a szocializmus természetes mozgásformája; a reformok szocialista értékeink erősítését, a hatékonyságot, a takarékoskosságot, a felelősséget, a dolgozók kollektív tulajdonosi szemléletét, a munka megbecsülését szolgálják.

A nemzetközi helyzet iránti nagyfokú érdeklődést úgy kell kielégíteni, hogy az emberek az egyes történéseket folyamatosan, összefüggésükben lássák. Juttassák kifejezésre, hogy csak a szocializmus, a haladás erői képesek a béke megvédésére. Erősíteni szükséges a nemzetközi viszonyok osztályalapon való megítélésének készségét.

A szocializmus iránti elkölözöttségre, a párt vezető szerepének elfogadására, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalomra építve kell továbbfejleszteni társadalmunk felépítményének szocialista vonásait. Ezért nem elégedhetünk meg a pusztán lojalitással. A lakosság egészének cselekvő egyetértéséért napi politikai munkával meg kell küzdeni. A közgondolkodást abba az irányba szükséges formálnunk, hogy a szocializmusért dolgozó embereknek nagyobb becsületük, tekintélyük legyen. Azt a folyamatot erősíteni, hogy ők váljanak környezetük gondolkodásának alakítóivá. A jelenlegi politikai feltételek megkövetelik a szocialista erkölcsi normák, kapcsolatok kifejlesztését, a szocializmus erkölcsi hajtóerejének kiteljesedését. Mindezek tudatosítása politikai jelentőségű.

Fel kell ismernünk, hogy a társadalmi-gazdasági fejlődésünkért folytatott harc a dolgozóktól a társadalmi élet minden területén politikailag és erkölcsileg motivált, fokozott erőfeszítéseket kíván. A szocialista demokratizmus kiszélesedése és elmélyülése már ezek megvalósulásának jelentős eredménye és egyben egyik legfontosabb feltétele is.

Reális szocializmuskép kialakítására kell törekedni, úgy, hogy ebben kellő hangsúlyt kapjon minden alapvető érték: a létbiztonság, a szociális gondoskodás, a szocialista demokratizmus, az esélyek növekvő egyenlősége.

Továbbra is figyelmet szükséges fordítani a lakosság — azon belül különösképpen az ifjúság — történelmi tudatának fejlesztésére. A történelmi, a nemzet- és az osztálytudat együttes alakítása a népi-nemzeti egységet erősítő járul hozzá a szocialista előrehaladásunkhoz. A szocialista hazafiság és a proletár internacionálisizmus érzelmében kapjon nagyobb hangsúlyt a szocialista haza felemelkedését, gyarapítását biztosító, tettekben, alkotó kezdeményezésekben megnyilvánuló cselekvő hazafiság gondolata, valamint a növekvő együttműködési készség a szocialista országokkal és a világ haladó erőivel. Megyénk Odessza testvérmegyei kapcsolataira támaszkodva, továbbá a vajdasági, a lódi és a Temes megyei testvércapcsolatokat hasznosítva, gyarapítsuk szélesebb körben a szocialista országok életéről szóló ismereteket, erősítsük az internacionalista szemléletet. A Csongrád megyében élő délszláv, román, szlovák nemzetiségek életének, munkájának, kultúrájának, a magyar és a nemzetiségi lakosság együttműködésének bemutatásával segítsük elő a nemzeti és a nemzetiségi kérdések elveinek és gyakorlatának megértését és érvényesülését.

Erőteljesen hangsúlyozzuk, hogy erkölcsi elveinknek mindenekelőtt az emberi magatartásban kell kifejeződni. Szélesebb körben segítsük elmélyíteni legfőbb értékeinket: a munka becsületét, a közösségi magatartást, a tudás, a műveltség társadalmi, nemzeti szerepét. Arra törekedjünk, hogy az egyének, a közösségek bátrabban, szenvedélyesebben küzdjenek a lazaság, a fegyelmezetlenség ellen, határozottabban lépjenek fel az önzéssel, a közömbösséggel szemben. Különös gondot fordítsunk az ifjúságot a szocialista emberi értékek elfogadásában.

A pártszervek és -szervezetek a bevált politikai gyakorlat folytatása mellett munkamódszerük, munkastílusuk folyamatos fejlesztésével fokozzák a kommunisták aktivitását, közgondolkodást formáló szerepét. A közgondolkodásra meghatározó módon hat a párttagok példamutatása, a kommunistához méltó magatartása, életmódja. A párt propaganda-, agitációs és tájékoztatói tevékenysége kapcsolódik szorosabban a szocialista építész országos és megyei feladataihoz. Az eszmei nevelő munkát végezzék nagyobb ideológiai érzékenységgel, politikai, pedagógiai hozzáértéssel.

A társadalmi és tömegszervezetek, -mozgalomok fejlessék politikai tudatformáló tevékenységüket. Ennek előfeltételeként fordítsanak nagyobb figyelmet a munkahelyi közösségek gondolkodásának folyamatos megismerésére. Használják fel jobban szervezeti lehetőségeiket arra, hogy gyorsan és rugalmasan reagáljanak a tagságukat, aktivistáikat foglalkoztató eszmei és politikai kérdésekre. Segítsék elő a céljainkkal cselekvően egyetértő tudati állapot és magatartás kialakítását.

Az oktatási, a közművelődési és művelődési intézmények, valamint a megyében működő tömegtájékoztatói eszközök dolgozó munkaterületükön tegyenek meg mindent a közgondolkodás helyes, jó irányú formálásáért, a pozitív tendenciák, folyamatok felerősítéséért.